

কীটনাশক দ্ৰব্য ব্যৱহাৰৰ নীতি নিৰ্দেশনা

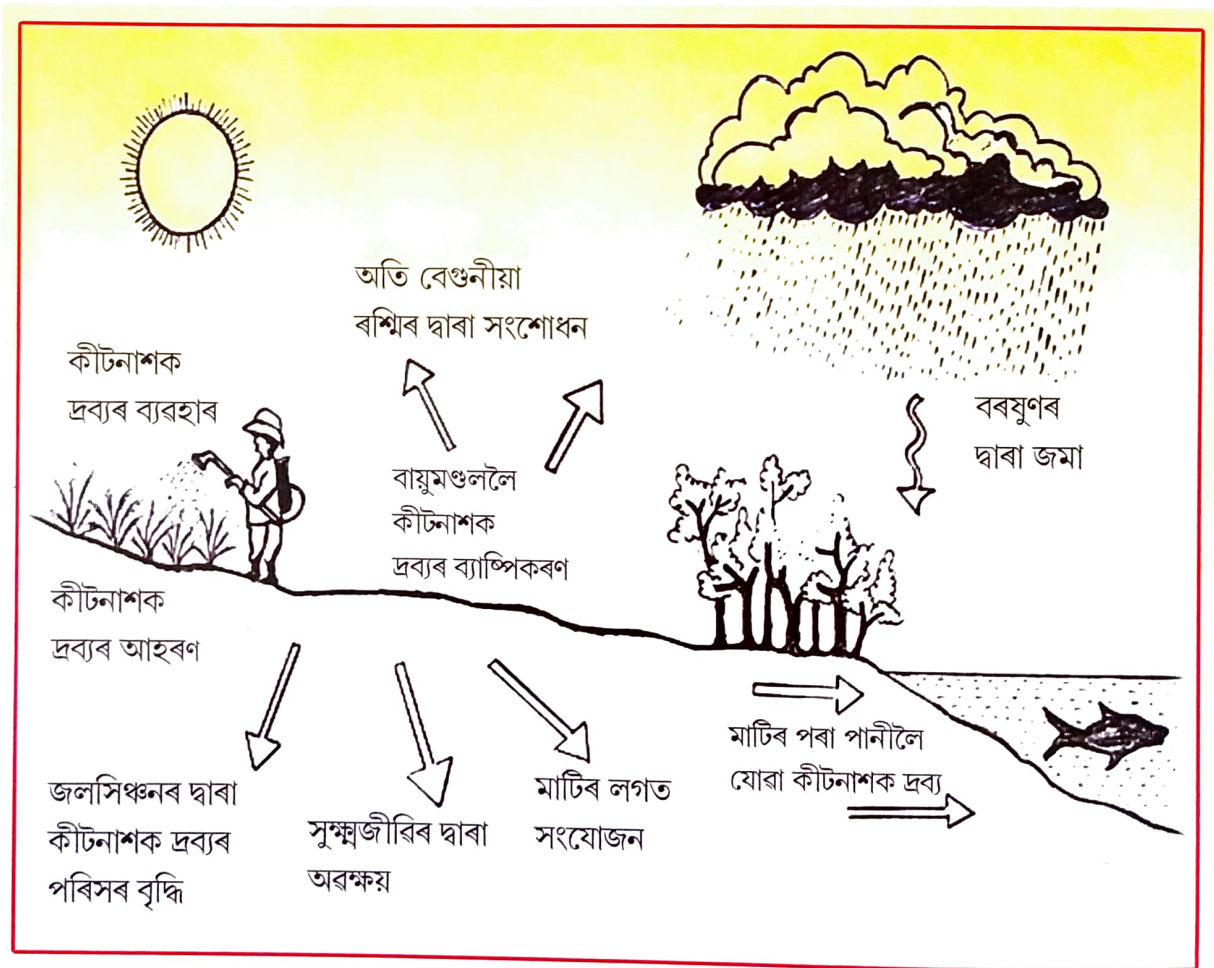
ড० বাদল ভট্টাচাৰ্য্য, হিমাংশু মিশ্ৰ, ধনলক্ষী গগৈ,
সুধাংশু ভাগৱতী, ড० খনি পাঠক

সৰ্বভাৰতীয় আঁচনি- ভূমিজ সন্ধিপদী অপপ্ৰাণী
পতংগতত্ত্ব বিভাগ
অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়, যোৰহাট - ৭৮৫০১৩

কৃষি আৰু স্বাস্থ্যখণ্ডত বিভিন্ন কীটনাশক দ্ৰব্যৰ প্ৰয়োগ কৰা হয়। শস্যত দেখা দিয়া বিভিন্ন পোক-পৰুৱা, বেমাৰ, শস্যকৃমি আদিৰ উপদ্ৰৱ সহজে নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ আৰু শস্যৰ সংৰক্ষণৰ বাবেও কীটনাশক দ্ৰব্য বহুলভাৱে ব্যৱহৃত হয়। তদুপৰি স্বাস্থ্যখণ্ডত বিভিন্ন মাৰাত্মক বেমাৰ আদিৰ বাহক হিচাবে কাম কৰা মহ-মাখি আদিৰ বিৰুদ্ধেও প্ৰায়ে কীটনাশক দ্ৰব্যৰ প্ৰয়োগ কৰিব লগা হয়। কিন্তু এই বিষাক্ত দ্ৰব্যবোৰৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ সময়ত ল'বলগীয়া সাৱধানতাবোৰ মানি নচলাৰ বাবে ইহঁতৰ দ্বাৰা প্ৰদূষণ সৃষ্টিৰ সম্ভাৱনা বৃদ্ধিৰ লগতে স্বাস্থ্যলৈয়ো হানিকাৰক হয়। কীটনাশক দ্ৰব্যৰ ব্যৱহাৰ হোৱাৰ পিছতো বায়ুমণ্ডলত ইয়াৰ প্ৰভাৱ বিভিন্ন ধৰণৰ হোৱা দেখা যায় (চিত্ৰ নং ১)।

চিত্ৰ নং ১ : বায়ুমণ্ডলত কীটনাশক দ্ৰব্যৰ প্ৰভাৱ

কীটনাশক দ্ৰব্যৰ বিষাক্ততা কেনেকৈ জানিব পাৰি ?

দৰবৰ বটল, টেমা বা বেগত চাৰিটা বং ব্যৱহাৰ কৰি তাৰ বিষাক্ত গুণ সম্পৰ্কে আভাস দিয়া থাকে। বঙা বঙৰ সৈতে মানুহৰ লাওখোলা আৰু হাড়ৰ ছবি- এইবিধ অতি বিষাক্ত দৰব। হালধীয়া বং-বিষাক্ত, নীলা বং- সাধাৰণভাৱে বিষাক্ত, সেউজীয়া বং- কম বিষাক্ত।

অতি বিষাক্ত

বিষাক্ত

সাধাৰণভাৱে বিষাক্ত

কম বিষাক্ত

কীটনাশক দ্ৰব্যৰ নীতি নিৰ্দেশনা :

দৰৱৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ আগতে শস্যত কি বিজুতি ঘটিছে তাক জানিবলৈ বা তাৰ বাবে কি দৰৱৰ কিমান পৰিমাণে দিব লাগিব তাক কৃষি বিজ্ঞানী, বিষয়া বা বিভাগীয় কৰ্মীৰ পৰা জানি লোৱা দৰকাৰ। স্প্ৰে' মেচিনটো ভালে আছে নে নাই চাই ল'ব লাগে। গা-পা ধুবৰ বাবে আগতীয়াকৈ পানী, চাবোন আদি যুগুতাই ল'ব লাগে। স্প্ৰে' কৰিবৰ বাবে আৱশ্যকীয় জোখত দৰৱৰ লৈ বাকীখিনি আগৰ দৰে লেবেল থকা পাত্ৰত টানকৈ সাফৰ মাৰি সুৰক্ষিত কৰি ৰাখিব লাগে। দৰৱৰ মিশ্ৰণ হাতেৰে নুচুই মাৰি এডালেৰে ঘুটিব। দৰৱখিনি জুখি লোৱাৰ পিচত এটা সুকীয়া পাত্ৰত অলপ পানীৰ লগত মিহলাই স্প্ৰে' মেচিনত লাহে লাহে ঢালিব আৰু পিছতহে আৱশ্যকীয় হিচাবত পানী ভৰাব। বৰষুণ, অতি টান ৰ'দ অথবা সজোৰে বতাহ বলি থকা অৱস্থাত দৰৱ দিয়া উচিত নহয়। মৃদু বতাহ বলি থাকিলে স্প্ৰে' কৰিব পাৰি কিন্তু বতাহৰ বিপৰীতে নগৈ বতাহৰ গতিৰ দিশতহে স্প্ৰে' কৰিব লাগে। স্প্ৰে' সদায় ৰাতিপুৱা বা গধূলিহে কৰা উচিত। কেতিয়াবা হঠাৎ নজ'লৰ ফুটা বন্ধ হ'লে মুখেৰে নুফুৱাই খৰিকাৰে বা ইয়াৰ অংশ বোৰ খুলি পৰিষ্কাৰ কৰি ল'ব লাগে। স্প্ৰে' কৰা হ'লে পথাৰত দৰৱৰ খালী টেমা বা অন্যান্য পেলনীয়া বস্তুবোৰ এৰি নথৈ পুতি পেলাব লাগে। স্প্ৰে' কৰা ব্যক্তিজনে হাত ভৰি আবৃত হোৱাকৈ হাত দীঘল চোলা আৰু দীঘল পেণ্ট লগতে চকুত চশমা লগাই নাক মুখত কাপোৰ মেৰিয়াই লোৱাটো ভাল (চিত্ৰ নং ২)। দৰৱ দিয়াৰ বিষয়ে শস্যতলিত ফলক লগাব আৰু ওচৰ চুবুৰীয়াক অৱগত কৰি সতৰ্ক কৰাটো স্প্ৰে' কৰাৰ ঠিক আগে পিছে কোনো খাদ্য খাব নালাগে। স্প্ৰে' কৰি থাকোতে তামোল, চুৰট, চাদা বা চাহ আদি খোৱাটো হানিকৰ।

উশাহ নিশাহ লব পৰা মুখা

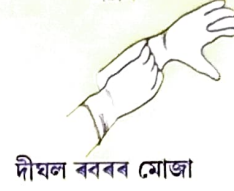
মুখৰ ঢাকনি

এপ্ৰন

চশমা

দীঘল ৰবৰৰ মোজা

চিত্ৰ নং ২ : কীটনাশক দ্ৰব্য প্ৰয়োগ কৰাৰ সময়ত সুৰক্ষাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিবলগীয়া সঁজুলিসমূহ

কীটনাশক দ্ৰব্য প্ৰয়োগ কৰোতে আকস্মিকভাৱে বা দুৰ্ঘটনাবশত কোনো ব্যক্তি আক্ৰান্ত হ'লে ততাতৈয়াকৈ চিকিৎসকৰ পৰামৰ্শ ল'ব লাগে। চিকিৎসাৰ পলম হ'লে ৰোগীক তাৎক্ষণিক চিকিৎসা দিয়া উচিত আৰু লগে লগে চিকিৎসকৰ কাষ চাপিব লাগে। তাৎক্ষণিক চিকিৎসা সম্পৰ্কে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল-

ক) কীটনাশক দ্ৰব্য চকুত পৰিলে চকু খোলা অৱস্থাত ৰাখি পৰিস্কাৰ ঠাণ্ডা পানীৰে ভালকৈ ধুব লাগে আৰু চকু চিকিৎসকৰ পৰামৰ্শ লোৱা বাঞ্ছনীয়।

খ) কীটনাশক দ্ৰব্য শ্বাস-প্ৰশ্বাসত শৰীৰৰ ভিতৰলৈ সোমালে পিন্ধা কাপোৰ আদি টিলা কৰি ৰোগীক মুকলি বতাহত উশাহ ল'বলৈ দিব লাগে। যদি উশাহ লোৱা বন্ধ হয় তেতিয়া কৃত্ৰিমভাৱে উশাহ লোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। ৰোগীৰ মাংসপেশী কোচ খালে ৰোগীক আন্ধাৰ কোঠাত ৰাখিব লাগে।

গ) কীটনাশক দ্ৰব্য পেটলৈ গলে ৰোগীক বমি কৰাব লাগে। দৰকাৰ হ'লে মুখত আঙুলি ভৰাই বমি কৰাব আৰু সবহকৈ কুহুমীয়া পানী খুৱাব। অচেতন অৱস্থাত ৰোগীক বমি কৰাবলৈ চেষ্টা নকৰিব আৰু তৎক্ষণাত চিকিৎসকৰ পৰামৰ্শ ল'ব।

ঘ) বিভিন্ন শস্য, ফল-মূল আৰু শাক-পাচলি আদি ভালদৰে ধুই বা ৰান্ধিহে খাব লাগে যাতে কীট নাশক দ্ৰব্যৰ পৰিমাণ কম হৈ পৰে।

ঙ) কীটনাশক দ্ৰব্য পেটলৈ গলে ৰোগীক ইউনিভাৰচেল এণ্টিডট্ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে। ইয়াৰ বাবে চাৰক'ল পাউদাৰ (২ অংশ) মেগনেচিয়াম অক্সাইড (১ অংশ) আৰু টেনিক এচিড (১ অংশ) মিশ্ৰণৰ পৰা ১৫ গ্ৰাম আধা গিলাচ বিশুদ্ধ পানীত মিহলাই খুৱাব লাগে।

ভাৰতীয় কৃষি অনুসন্ধান পৰিষদৰ 'টি. এছ. পি.' অনুদানেৰে মুদ্ৰিত আৰু
অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ, গৱেষণা সঞ্চালকালয়ৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত
বুলেটিন নং - এ এ ইউ/ডি আৰ/১৭ (বি ইউ)/১১০/২০১৬-১৭

